

FEKETE MÁRTA

Ünnepvárás 2005-ben

Házzól-házra...

Nem így kellene hűvös, árnyas
szobából, kényelmes íróasztal
mellől szólni hozzátok, jól
tudom. Menni kellene házzól
házra, városról városra, mint
egy izzadt, fáradt, fanatikus
csavargó. Csak két égő szememet,
szakadozott ruhámat, porlepett

bocskoromat hívni bizonyosságul
a szeretet nagy igazsága mellé,
és rekedt hangon, félig sírva
kiabálni minden ablak alatt
Szakadt lelket foltozni, foltozni!
Tört szíveket drótozni!

Dsida Jenő: Menni kellene
házzól házra

Úgy köszöntöttünk az újesztendőre januárban – a hagyományos magyar ünnepkörökből merítve –, hogy házzól házra járást terveztünk és jelentettünk be az első igazán zord, téli havas délelőtt Budapesten. 2005-ről számot adva, azokról a bensőséges találkozásokról, személyes-szakmai kapcsolatok tapasztalatairól szeretnék szólni, amelyek gazdaggá tették az esztendőt.

Az a tény, hogy januárban, a viszontagságos időjárás ellenére is színlüftig megtelt intézményünk konferenciaterme, bizonyosságot adott arról, hogy érdemes útra készülnünk, „házzól-házra, városról városra” járnunk, mert egész Magyarországon „jó gazdák” nyitják meg előttünk kapukat az amatőr képzőművészet bemutatására. Újévi örömmre adott okot, hogy a jelenlevők (kurátorok, intézményvezetők, jeles képzőművészek, művészettörténészek, szakmai civil szervezetek vezetői, alkotók és alkotókör-vezetők) e nap folyamán, egymásból is merítve, tudásuk legjavával segítették az egyéves programsorozat előkészítését, az *Amator Artium Tárlat* megvalósításának terveit.

Két év után új gondolatot vetni úgy mertünk és úgy akartunk, hogy számot vetettünk a mögöttünk hagyott idővel. A számadás megtorpanított

bennünket, mert rádöbbsentünk, az eltelt rövid, rohanó idő újabb veszteségeket hozott. Pótolhatatlan emberektől szakított el bennünket. Olyan nagy művészet-pedagógusoktól, akikre fél évszázadnyi időben felnéztünk, akiknek tudására mindvégig támaszkodtunk, és akik az amatőr képzőművészetnek rangot teremtettek. Fischer Ernő, Morvay László festőművészek, kiváló művész-pedagógusok hiányát még fel sem dolgoztuk magunkban, s máris fejet kellett hajtánunk a nagyszerű szemléletű művészettörténész emléke előtt, aki legutóbb 2003-ban, az Esszencia Kiállítást megnyitó szavaiban – úgy ahogy a korábbi évtizedekben ezerszer is megtette már – utoljára adott biztatást az ország legtehetségesebb amatőr alkotóinak a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban. *Mezei Ottó* művészettörténésztől e napon vett a Magyar Művelődési Intézet – egykori munkahelye – is búcsút, Szemadám György Munkácsy díjas képzőművész megrendítően szép visszaemlékezésével.

Új erőt abból merítettünk, hogy körünkben köszönthettük a 2005. évben Csokonai Vitéz Mihály díjjal kitüntetetteket. Az egyéni kategóriában díjat nyert *Kodály László* naiv alkotót és a *Tatabányai Bányász Alkotókört* családias szeretet és elismerés övezte.

A konferencia hivatalos programja a délutáni órákban véget ért. A tanácskozáson jelenlévő művészet-pedagógusok, alkotókör-vezetők, művésztalálkozó-vezetők sokat várnak a közösségi, nevelői, oktatói tevékenység formáló erejétől, s elkeseredettek amiatt, hogy e területnek az elmúlt másfél évtized alatt nem sikerült a nemzetközi áramlatba bekapcsolódnia. Indítványozták, hogy az évek óta folyó szóbeli konzultációink öltsenek konkrét formát és alakítsuk meg a *Képző- és Iparművészeti Alkotócsoporthoz Nemzetközi Szövetségének Egyesületét*.

Kezdeményezésükre a KIANISZE nemzetközi civil szervezetet az év közepére bejegyezte a Fővárosi Bíróság. Székhelye a Magyar Művelődési Intézet lett.

Ezen az egyetlen napon, január 26-án, olyan szellemi értékek születtek intézményünk falai között, amelyekben bízva, és amelytől biztatva készülhettünk országjárásunkra, az országos képző és iparművészeti kiállítást előkészítő zsűrizésekre.

Az Amator Artium Tárlat megyei rendezvényeinek szervezését majdnem tíz évig ugyanazok a kurátorok vezették. Most először kellett szembenéznünk azzal a ténnyel, hogy az ország felében új kollégák együttműködésével fogjuk megvalósítani az előzsűriket. Igazi szakmai kihívást

jelentett ez mindnyájunknak. Ám egyben épülést is, mert most lehetett ráérezni a „*módszertani*” munka valódi ízére. A helyi rendezvény előkészítő személyes konzultációkban elsősorban arra figyeltem, hogy akik felvállalják e „missziót”, kellően „fertőzöttek” váljanak, hogy ne csak egy rendezvény lebonyolítását lássák a feladatban, hanem további cselekvési stratégiát is kidolgozhassanak e terület szerelmeseiként. A szakmánkban a „stafétabot átadás” nem veszélytelen, s azt gondolom, nem elég csak drukkolni, hogy jól sikerüljön. Az újakkal való együttmunkálkodás során jó érzéssel töltött el – csak két helyszínt említve, – hogy ameddig az egyik legfiatalabb veszprémi kollégánk lelkiismerettel feltérképezte a múlt összes eredményét és így alapozta meg sikeres munkáját, addig a Pest megyei szakmai munkatársam a semmiből épített majdnem egy évnyi munkával erős várat. Tették ezt azért, hogy valódi helyi értékke, működő erővé váljon az amatőr képzőművészeti mozgalom, s hogy rangos kulturális esemény legyen a megyékben két évente megrendezésre kerülő Amator Artium Tárlat.

Márciusban Somogy megyében és Vas megyében jártunk. *Nagyatádon* Halmos Klári és Merész Emese fogott össze, hogy a Tárlatot két helyszínen – Nagyatádon és Kaposváron – is bemutassák. Útközben Szemadám Gyuri mesél a hajdan volt nagybajomi amatőr képzőművészeti táborokról. Hogy csak nekik, éjszaka kinyitották a strandot..., én meg amint hallgatom, nyugtázom, hogy az akkori amatőr résztvevők ma Magyarország legjobb művészei. Klári folyton szervez, miközben alkot, most épp a Groteszk országos kiállítás a gondja. Emesét biztatjuk, vállalja az igazgatóságot Nagyatádon, de nem akarja, mert félti a Faszobrásztelepet, hogy akkor azt nem tudja rendesen csinálni, teljes bedobással. Mindkettőjük gyermeke már alkot, látjuk, hogy művészettel fertőzöttek, fiatalok és tehetségesek.

Szombathelyen Rasperger József, mindnyájunk szeretett Rasija nyit kaput. A zsűrinek itt mindig könnyű dolga van, mert Rasi minden alkotónak segít kiválogatni, hogy mit adjon be. Maga is művész. Így csupa korrekt műveket látunk, csak a legjobbakat kell megnevezni, akik az Eszszenciára jutnak. Kicsit könyörgünk még Rasinak, hogy ne készüljön nyugdíjba, mert nem igaz, hogy a fiatalok „nála nélkül is tudják.” Megköszönöm még Neki, hogy Vas megyében jól működteti a kisgaléria hálózatot, mert láttam, hogy Rumba is milyen jó kiállítást küldött, s hogy

Zsenye is ünnepelhetett segítségével. Megígérem még, hogy ezt a fajta módszertani munkát országosan kiterjesztjük.

Áprilisban nincs zsűri, de vizsgáznak a kiállításrendező hallgatók. Balatonalmádiban egy hét alatt nagyon összeszoktak, búcsú bulit szeretnének. Megtartjuk, de kiderül, hogy nem búcsúznak inkább megalakítják a *Kisgalériák Országos Egyesületét*. Az országból összesereglett népművelő kiállításrendező csapat a legjobb kezekbe adja az elnöki gyeplőt, Perity Istvánéba, aki Kalocsán, saját portájukon ad otthont az Egyesületnek. A 18 főből és intézményből álló egyesület lefedi az országot. Én nagyon örülök, hogy ilyen gyorsan teljesíthettem Rasinak tett ígértem.

Májusban *Salgótarjánba* hív minket Dr. Ablonczy Lászlóné, Editke. Megyünk lélekszakadva, nehogy ne legyen kapu, amit megnyitnak nekünk. Zavarban vagyok, mert az a régi kollégám, akire mindig felnéztem, látom pironkodik amiatt, hogy a zsűri szatyornyai okirattal érkezett, hogy felvehesse tiszteletdíját. Mert átszervezték őket és a Pedagógiai Intézet gazdasági osztálya ezt kérte. Amiért mindig nagyra fogom becsülni őt, az azért is van, mert nem a vészhelyzetről akar beszélni most sem, hanem arról, hogy megy még a Képzőművészeti Szabadegyetem Salgótarjánban, Bálványos Huba vezet, meg hogy ne izguljak – mondja, az a fiatal alkotó lány aki bejutott az országosra a múltkor, az megvan csak elköltözött Budapestre, de majd értesíti, hogy adjon be ott. A szívem elszorul, ha arra gondolok, hogy már csak ketten maradtak szakmai munkatársak a megyei intézményben és abból az egyik, akit én ismerek, ilyen mélységesen szereti munkáját.

Nyár elején jártunk még *Győrben*, ahol most Szűcs Péter lett ismét a kurátor, mert referensünk, Hajmási Izabella a megyei KHT igazgatója lett. Szerettünk Izával együtt dolgozni, finom lelkével sokat segített az amatőr képzőművészeknek. Jól esik neki a biztatás az új feladathoz, s mivel én is dolgoztam KHT-ban és KHT-ért is, jólesik, hogy konkrétumokról tudunk szót ejteni, ameddig dolgozik a zsűri. Szép, felújított épületüket mindig megcsodálom, s ugyanakkor bosszankodom, hogy az építész miért nem tudta, milyen egy professzionális kiállító tér.

A második félévet júliusban, Veszprém megyével nyitjuk. *Balatonalmádiban* délelőtt tíz órakor zárva van a ház. A zsűri bosszankodna, ha nem lenne nyitva a presszó, s ha nem várna bennünket Horváth Lajos, Kádár Tibor és Veszely Lajos. Szekeres Kata debütál, izgulok érte. Azok a gikszerék, amiktől az előkészítő beszélgetésünk során tartottunk, be is

jönnek. Az anyag rengeteg, a terem kicsi amiben zsűrizni kell. A fogadó háztól segítség nincs. Az alkotó csoportjukért izguló festőművészek és Fábián Judit igazgatóhelyettes lelkesen besegítenek a képek hordásába. A zsűrit követően két előadást tartunk, több mint ötven alkotó hallgatja. Katának sikerült.

Ősz elején az elmaradhatatlan táborunk *Gyergyószárhegyen*. Igaz, Ózdra készültünk, de a megítélt negyednyi pályázati pénzből oda most nem futotta. Két, országosan díjazott alkotókört segítettünk táborozáshoz Erdélyben, bár minden költségüket nem tudtuk fedezni.

Szeptemberben ismét „hazalátogattunk” *Martfűre*. Szolnok megyében minden évben rendeznek megyei bemutatót. Kurátorunk Bukor Irénke és Aszalos Istvánné (Martfű Városi Művelődési Központ igazgatója), Enikő mindig olyan szeretettel fogadja a zsűrit, hogy rossz eljönni tőlük. Az alkotókat is személyesen ismerjük már, tudjuk ki fog elájulni a döntést követően, ki váltott stílust, s kit nem vettek fel Egerbe, pedig minden tehetsége megvan hozzá... Hálából Szemadám Gyögy olyan feledhetetlen előadást tart Martfűn, hogy az öt hallgató alkotók e beszédétől beavatottakká válnak.

Október 5. Szeged, október 6. Zalaegerszeg. Nincs Krisztián, a zsűri kicsit pánikba esik. Megyünk a saját gépkocsinkkal, de mindnyájunknak hiányzik az országosan ismert közös gyerekünk, ezért a zsűri elnökének (SZ.GY.) kérésére legalább ötször felhívjuk a nap folyamán. Révész Krisztián intézményünk gépkocsivezetője tiszteletbeli zsűritag. Kiváló képmemóriával rendelkezik. Legalább száz táborozónkat felismeri stílusa után.

Szegeden a még nagyon fiatal Kovács Szilvia a szemünk láttára nőtt fel érett szakmaiságú népművelővé. Mi is nagyon büszkék vagyunk munkájára, mely a megye több száz alkotójának javát szolgálja.

Zalaegerszegen korábban a civilekért tett sokat mostani kurátorunk Panács Ágnes, akinek sikerült úgy átvennie a stafétabotot, hogy személyével a képzőművészet területét új szemlélettel gazdagítja.

Tatabánya helyett *Tata* lett a helyszíne a megyei kiállításnak. Bombicz Zsuzsa több száz kiállítása után nekünk debütál. Vérbeli népművelő, felásatja a kertet a zsűri alkalmából, hogy az egyik alkotó bemutathassa Land Art művét.

Pest megye újjászületett. Makra Borbála igazgató asszony komolyan vette kérésünket, hogy az amatőr képzőművészet e térségben virágzik

leginkább; hangsúlyt kellene fektetni rá. Ezért olyan szakemberre bízta a területet Gál Anna személyében, aki több év munkáját végezte el rendkívüli alapossággal rövid idő alatt. Anna eredményeinek bemutatása több oldalt venne igénybe (majdnem ezer művet zsűriztünk), ezért itt és most csak az Érden történeteikről szólnék. Nem volt szokványos, hogy a megyei intézmény teljes munkatársi csapata – számítógépeikkel – két napra kitelepült a zsűri helyszínére a rendezvény lebonyolítása érdekében. Meghatottan, szakmánk jövőjében bizakodva és bevallottan irigyledve néztük, milyen szeretettel összehangolva dolgozik több napon át egymásért, a szakmáért, az alkotókért ez a csapat.

Békéscsabán alig várom, hogy láthassam Kocsis Klárit. Megnyugszom, mert még szebb ebben az állapotban. Nem vállal kevesebbet semmivel. Nincs több száz pályázó alkotó, de akik részt vesznek, azokról emberileg is tud szólni a zsűri előtt. Épp, hogy megnyílik a megyei tárlat és szervezik a „Kortárs művészet a vizuális nevelésben” című konferenciát, mely hasznos volt rajztanároknak, amatőr alkotóknak egyaránt.

Miskolcon és Egerben lemondhatatlan elfoglaltságom miatt nem lehettem jelen. A zsűri elmondása szerint BAZ megyében Kovács Judit olyan színvonalas anyagot gyűjtött össze, hogy öröm volt válogatni belőle.

Egerben Váradi Judit vette át a stafétabotot Jobbágy Ildikó igazgató helyettes asszonytól, közösen sajnáltuk, hogy az egeri Vizuális Tanszék hallgatói nem méretették meg ez évben magukat Tárlatunkon.

Januárban még úgy terveztük, hogy legalább két napot töltünk minden megyében. Hittük, hogy egy egész délután lehetünk együtt az alkotókkal és kollégáinkkal. Erre sem volt most pénz a Kollégiumban. Egyetlen alkalommal adatott így, október végén, amikor egyik nap Debrecenbe készültünk, másnap pedig Nyíregyházán kellett lennünk. Szabó Laci és Sivadó Sándor felajánlották, hogy ne rohanjunk vissza Pestre, hanem szálljunk meg náluk Nyíregyházán. Két emlékezetes nap. *Debrecenben* szárnyaltunk, mert Angyal László igazgató helyettes kurátor munkája teljességgel beérett. Itt évek óta az Őszi Tárlat keretében együtt állítanak ki profik és amatőrök. Az itt élő alkotók megértették a feladatot és felnőttek a profikhoz. Olyan anyagot mutattak be, hogy legszívesebben a több száz alkotás felét meghívtunk volna az Esszencia kiállításra. A zsűri úgy döntött, hogy egy új kitüntető címmel díjazza az eredményeket és Debrecen megyei jogú várost az Amator Artium Tárlat „fővárosának” tekinti.

Nyíregyházán úgy éreztük, mintha Szelykefűrdőn lennénk Erdélyben, ahol nyitott székely kapukon keresztül lehet eljutni a dombtetőre. Szabó Laci saját portáján fogadott, szállást kínált Sóstófürdőn, hogy megpihenjünk, másnap elvitt Mátészalkára, hogy zsűrizhessünk, s onnan repített bennünket azokra a helyekre, amelyeket eddig csak hallomásból ismertünk. Feltárta a megye csodáit előttünk: Tarpát, Csorvát,... kinyitott minden kaput. Baráth Hajnal, Ásztay Csaba, Szemadám György és jómagam örök adóssai maradunk ezért. A köszönetet úgy sem lehet papírra vetni itt, de azt a képet, melyet örök rólok, melyből tanultam, s mellyel gazdagodtam, megkísérlem leírni. Mátészalkán nézzük a képeket. Sivadó Sándor és Szabó Laci őszinte érdeklődéssel hallgatják a zsűri véleményét, ők is hozzáfűzik a magukét. Hallom amint egymáshoz beszélnek: „Te, jó ez az öreg. Jövő héten kimegyünk hozzá, mert érdemes megnézzük, még mit csinál!” Amikor ezt a képet felidézem, arra gondolok: jaj, tanítják-e még valamelyik főiskolánkon az utódoknak ezt a módszertant, a terepmunkát?

Szekszárdon Komjáthy Ági és Pék a Jánosné, Marika a nyerő páros. A városi intézmény segít a megyeinek, pedig nem rég történt ott is összevonás. Az ott töltött idő rövidege nem enged siránkozást, inkább azt tartjuk fontosnak megbeszélni, hogy Tolnában dicséretes módon szaporodnak a községi önkormányzatok által szervezett művészeti táborok. De baj van az otthagytott képek minőségével. Mit tudnánk tenni, hogy ez ne így legyen? E gondolatokkal a fejünkben rohanunk tovább.

Amikor e sorokat zárom, előttünk áll még a *Fejér megyei* zsűri, ahol a megyei központ igazgatója, Pálfalvi András több év után Ruskovicsné Kövics Erikának adta át a stafétabotot, akiben azért is őszintén bízom, mert tanítványom volt.

Az idén kopogtatni fogunk még *Bács-Kiskun* megyében, ahol Polyák Berci számtalan elfoglaltsága ellenére is hű marad hozzánk. Nem utolsó sorban említem, hogy az idei évben először dolgozhattunk együtt a Kis Áron Magyar Játéktársasággal. Soros elnökük Dr. Györgyi Erzsébet és Séri Judith az Angyalföldi Gyermekek és Ifjúsági Ház munkatársa (valamint az intézmény teljes csapata) lehetővé tették, hogy az Amator Artium Társulat iparművészeti műfaját megújítsuk azzal, hogy bemutathatjuk Magyarország legkiválóbb játékkészítőit.

Az egy éven át tartó rendezvény sorozatot a Budapesti Művelődési Központ zárja három kiállítással decemberben, Vadócz Zsuzsa kurátorsága alatt.

Kedves Olvasóm! Köszönöm, hogy ránk figyeltél. Mi mindnyájan, akiktől eddig itt szó esett, olyan ünnepre készülünk, amelyen láthatatlanná válunk. 2006-ban tavasszal az Eszencia Kiállításon, az alkotóké lesz az összes figyelem. Munkánk róluk szólt eddig is. Én pedig ezzel a csoportképes, pillanatfelvételes írással szeretném köszönetemet kifejezni minden Kollégámnak. Köszönöm azt a rengeteg munkát, amiről itt szó sem esett. Ők tudják miért teszik.

„Szakadt lelket foltozni, foltozni! / Tört szíveket drótozni!

*A balatonfüredi Ezüstcsillag Gyermek Táncegyüttes
Fotó: Oláh Gergely*